

I. Ekonomický vývoj

1. Základní tendence makroekonomického vývoje¹

Domácí ekonomika vystoupila ve 2. čtvrtletí 2013 z recese, ve které se nacházela od 4. čtvrtletí 2011. I nadále byla v 1. pololetí 2013 v záporné produkční mezeře.

Hrubý domácí produkt ve stálých cenách v 1. pololetí 2013 meziročně klesl o 2,1 %. Z pohledu výdajů na HDP byly negativním faktorem hrubé domácí výdaje, jejichž meziroční příspěvek k poklesu HDP dosáhl 2,5 p.b. a byl realizován především snížením tvorby hrubého kapitálu. Výdaje na konečnou spotřebu pokles HDP nepatrně tlumily, a to ve výši 0,1 p.b. Tento kladný příspěvek byl dán růstem spotřeby vlády, spotřeba domácností v 1. pololetí meziročně reálně klesla. Meziroční snížení hrubých domácích výdajů vycházelo ze zvýšené nejistoty ekonomického prostředí, silnějšího důchodového omezení, relativně vyššího sklonu k úsporám, horšího přístupu k úvěrům a především v 1. čtvrtletí slabé zahraniční poptávky. Kladný příspěvek zahraničního obchodu k vývoji HDP ve výši 0,4 p.b. byl dán lepším vývojem vnějšího prostředí ve 2. čtvrtletí. Vývozy za celé pololetí meziročně klesly o 1,4 % a dovozy o 2,1 %.

Hrubá přidaná hodnota (HPH) v 1. pololetí meziročně klesla reálně o 1,9 %, a to především v důsledku meziročního snížení HPH ve zpracovatelském průmyslu.

Recese se na trhu práce promítla se zpožděním a vyvolala změny chování jednotlivých subjektů. Projevila se pružnější nabídkou práce a jejím úsporným využíváním. Zaměstnanost v pojetí VŠPS tak vzrostla zvýšením počtu osob pracujících na krátké úvazky. K nepřehlédnutelnému meziročnímu nárůstu míry ekonomické aktivity ve věku 15-64 let o 1,5 p.b. však vedle růstu zaměstnanosti (o 1,3 p.b.) i nezaměstnanosti (o 0,2 p.b.) mírně přispěl i demografický vývoj. Zhoršení celkové ekonomické situace se promítlo v nižším počtu odpracovaných hodin a spolu s vyšší ochotou pracovat za nižší odměnu se projevilo poklesem reálné průměrné mzdy a produktivity práce.

Inflace byla tlumena slabou domácí ekonomickou aktivitou, měla nákladový charakter a nepředstavovala makroekonomický problém. Růst spotřebitelských cen byl v 1. pololetí 2013 i přes zvýšení obou sazeb DPH jen mírný, meziroční inflace dosáhla v červnu 1,6 %. Měnověpolitická inflace² se však dostala pod dolní mez tolerančního pásma okolo inflačního cíle ČNB. Ceny v produkční sféře vykázaly jen mírné změny s výjimkou cen zemědělských výrobců. Ty rostly relativně rychle a jejich úroveň dosáhla nového historického maxima.

Vnější nerovnováha, vyjádřená poměrem salda běžného účtu (BÚ) k HDP, dosáhla ve 2. čtvrtletí 2013 v ročním úhrnu úrovně -2,0 %. Meziroční zhoršení BÚ bylo dáno zvýšením schodku bilance výnosů. Ostatní položky běžného účtu dosáhly ve srovnání s předchozím rokem lepšího výsledku.

ČNB ponechala v 1. pololetí roku 2013 základní úrokovou sazbu pro dvoutýdenní repo operace na technickém i historickém minimu 0,05 %. V souvislosti s tím stagnovala i 3M sazba PRIBOR. Klientské výnosové i nákladové úrokové sazby zaznamenaly symetricky mírný pokles. Ten byl však spíše než primárními úrokovými sazbami determinován slabou poptávkou po úvěrech. Úrokové sazby českých dluhopisů dosáhly historicky nízkých hodnot.

¹ Zpracováno na základě statistických dat známých do 6. září 2013.

² Bez primárních dopadů změn nepřímých daní.

Vnější prostředí

Světová ekonomika se v první polovině roku 2013 stabilizovala. Nejvíce postiženo bylo i nadále hospodářství eurozóny, nicméně i zde se podařilo dočasně konsolidovat dluhové problémy okrajových zemí a vymanit se z dlouhotrvající recese. Zpomalování čínské ekonomiky bylo v souladu s postupnými strukturálními změnami spojenými s přechodem do pozdější fáze hospodářské konvergence. Ekonomika USA pokračovala v oživení a japonské hospodářství reagovalo na posun inflačního cíle a zvýšení objemu nakupovaných vládních dluhopisů ze strany centrální banky zrychlením růstu. Cena ropy Brent od února klesala na hodnoty kolem 103 USD/barel.

Ekonomika USA v 1. pololetí zrychlovala tempo mezičtvrtletního i meziročního růstu HDP, který byl tažen primárně soukromou spotřebou, investicemi do fixního kapitálu a vývozem, což bylo částečně vyrovnáno rostoucím dovozem a negativním příspěvkem vládních výdajů spojeným s pokračující konsolidací veřejných rozpočtů. Fed ponechal úrokové sazby na rekordních minimech 0 – 0,25 % a uvedl, že nepřistoupí k jejich zvýšení, pokud nezaměstnanost neklesne pod 6,5 %, inflace nepřevýší dlouhodobý inflační cíl o více než 0,5 p.b. a nebude dosaženo stabilních inflačních očekávání. Začátkem roku 2013 došlo k nahrazení operace Twist výkupem vládních dluhopisů a cenných papírů krytých hypotečními úvěry ve stejném měsíčním objemu s cílem snížení rizik na mezibankovním trhu s pozitivním dopadem na klientské úrokové sazby. Oživení americké ekonomiky se začalo postupně projevovat na trhu práce, míra nezaměstnanosti klesla z lednových 7,9 % na 7,6 % v červnu. Meziroční růst spotřebitelských cen se zvýšil z lednových 1,6 % na červnových 1,9 %.

Ekonomika eurozóny se ve 2. čtvrtletí roku 2013 dostala z vleklé recese vlivem soukromé i vládní spotřeby a čistého exportu. Naopak protirůstově stále působila tvorba hrubého kapitálu tažená výhradně negativní změnou zásob. Inflace spotřebitelských cen meziročně postupně zpomalila z lednových 2,0 % na dvouleté minimum 1,2 % v dubnu, od kterého se odrazila až na červnových 1,6 %. ECB přistoupila v květnu ke snížení své hlavní měnověpolitické úrokové sazby o 0,25 p.b. na 0,5 %. Rizika ohledně vývoje dluhové krize v eurozóně zvyšovala v 1. čtvrtletí kyperská bankovní krize, nicméně vzhledem k velikosti tamní ekonomiky a záchrannému programu se situace rychle stabilizovala a nedošlo k rozšíření do významnějších evropských ekonomik. Kurz eura vůči americkému dolaru během 1. pololetí 2013 oslabil z 1,34 USD/EUR v únoru na červnových 1,32 USD/EUR. Harmonizovaná míra nezaměstnanosti mírně vzrostla o 0,1 p.b. na 12,1 %, na kterých setrvala poslední čtyři měsíce 1. pololetí.

Německá ekonomika se v 1. čtvrtletí 2013 stabilizovala po silném propadu v posledním čtvrtletí předchozího roku a ve 2. čtvrtletí již rostla silným tempem. Recesi předešlo především oživení spotřeby a obnovení investičního cyklu do zásob. Pomohl také v obou čtvrtletích stabilní příspěvek zahraničního obchodu. Míra nezaměstnanosti setrvala celé 1. pololetí 2013 na 5,4 %, což je stále jedna z nejnižších hodnot v EU.

Slovenská ekonomika si po zpomalení v předchozím roce udržovala v 1. pololetí roku 2013 relativně stabilní dynamiku růstu. Hlavním přispěvatelem k růstu zůstal i nadále čistý export, avšak i spotřeba domácností začala především ve 2. čtvrtletí oživovat. Naopak investice do zásob a fixního kapitálu přispívaly silně negativně. Nezaměstnanost postupně mírně rostla až na tříleté červnové maximum 14,5 %. Nadále tak byl růst HDP tažen zvyšující se produktivitou práce.

Polská ekonomika patřila i v 1. polovině roku 2013 k nejrychleji rostoucím zemím v EU. Spotřeba domácností stagnovala a přestala tak po propadu ve druhé polovině minulého roku působit prorůstově, což částečně vynahrazovala rostoucí vládní spotřeba. Propad tvorby

hrubého kapitálu zapříčinil pokles celkové domácí poptávky. Silně prorůstově působil čistý export. Nezaměstnanost v lednu vzrostla o 0,2 p.b. na 10,6 %, na které se po mírném zvýšení vrátila koncem pololetí. Meziroční míra inflace se vlivem odeznění dopadů předchozího zvyšování DPH a oslabení domácí poptávky propadla z lednových 1,6 % na červnová 0,2 %.

Francouzská ekonomika unikla recesi díky oživení domácí poptávky. Výrazné zrychlení růstu HDP zaznamenalo také Spojené království. Ekonomiky Itálie a Španělska zpomalily pokles. Situace na trhu práce na okraji eurozóny zůstala v první polovině roku 2013 kritická s harmonizovanou mírou nezaměstnanosti překračující v Řecku 27 % a ve Španělsku 26 %. Snížení nezaměstnanosti brání přetrvávající recese a silné rigidity na trhu práce.

Tabulka č. 1: Hrubý domácí produkt

	2011	2012	Meziroční růst		Mezičtvrtletní růst	
			2013Q1	2013Q2	2013Q1	2013Q2
EU27	1,7	-0,4	-0,7	0,0	-0,1	0,4
EA17	1,5	-0,6	-1,0	-0,5	-0,2	0,3
Německo	3,3	0,7	-0,3	0,5	0,0	0,7
Slovensko	3,2	2,0	0,8	0,8	0,2	0,3
Polsko	4,5	1,9	0,7	1,1	0,2	0,4
Francie	2,0	0,0	-0,5	0,3	-0,2	0,5
Rakousko	2,8	0,9	0,3	0,1	0,1	0,1
Spojené království	1,1	0,2	0,3	1,5	0,3	0,7
Itálie	0,4	-2,4	-2,3	-2,0	-0,6	-0,2
USA	1,8	2,8	1,3	1,6	0,3	0,6

Pramen: Eurostat, růst ve stálých cenách v %, sezónně očištěná data

Cena ropy Brent vzrostla z lednového průměru 113 USD/barel na únorové maximum 116 USD/barel v důsledku rostoucího optimismu ohledně vývoje globální ekonomiky, slabšího kurzu dolaru a růstu napětí na Blízkém východě. V dalších měsících se cena ropy prudce propadla na dubnových 103 USD/barel, kolem kterých setrvala do konce června. Hlavními faktory poklesu ceny ropy byl posilující dolar spolu s rostoucí pravděpodobností postupného ukončování kvantitativního uvolňování v USA, dále pak zvyšující se těžba ropy a zpomalující čínská ekonomika.

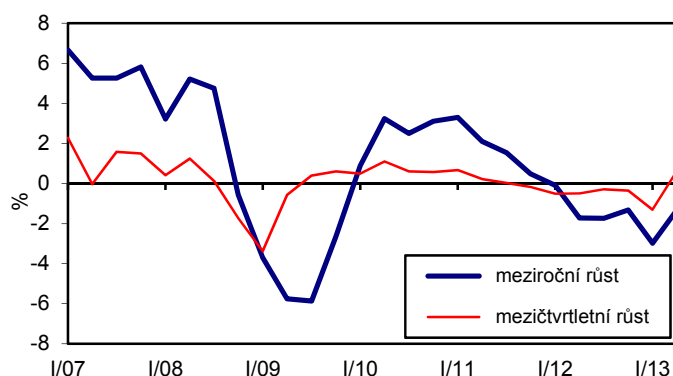
2. Ekonomický výkon

Hrubý domácí produkt (HDP) v 1. pololetí 2013 reálně klesl o 2,1 %. Ve 2. čtvrtletí HDP mezičtvrtletně reálně vzrostl o 0,6 % a ekonomika po roce a půl vystoupila z recese. To bylo dáno zlepšením výkonu zahraničního obchodu především v souvislosti s oživením německé ekonomiky. Výdaje na konečnou spotřebu domácností, investice do fyzického kapitálu a zásob byly v celém 1. pololetí i nadále v útlumu.

Z pohledu hrubých domácích výdajů byl vývoj HDP v 1. pololetí 2013 pozitivně ovlivněn pouze výdaji vládních institucí na konečnou spotřebu. Ostatní složky hrubých domácích výdajů přispěly k poklesu HDP. Zatímco v 1. čtvrtletí v důsledku slabého výkonu evropské ekonomiky negativně k vývoji HDP přispěl i zahraniční obchod, ve 2. čtvrtletí byl již jeho příspěvek kladný a jednalo se spolu se zvýšením zásob o klíčový faktor mezičtvrtletního přírůstku reálného HDP.

Vnější prostředí ekonomiky, tedy zejména ekonomika Evropské unie, začalo ve 2. čtvrtletí vykazovat známky oživení. Je sice zatím velmi diferencované, na druhé straně se však týká hlavních obchodních partnerů ČR.

Graf č. 1: Hrubý domácí produkt

Pramen: ČSÚ, stálé ceny

Na straně domácí poptávky i nadále přetrvávalo v souvislosti s vývojem na trhu práce a bankovního trhu silnější rozpočtové omezení domácností a spíše tendence ke spořivému chování. To se odrazilo v zásadě slabé spotřebě domácností. Firmy ani nadále nepocitovaly potřebu investovat do fyzického kapitálu, což plynulo ze slabé domácí i zahraniční poptávky a v neposlední řadě stále zvýšené rizikovosti budoucího ekonomického vývoje a opatrného přístupu bank k poskytování investičních úvěrů.

Hrubá přidaná hodnota (HPH) v 1. pololetí 2013 klesla o 1,9 %. Její pokles byl významněji brzděn pouze růstem HPH v peněžnictví a pojišťovnictví. Naopak k jejímu poklesu přispěla především odvětví zpracovatelského průmyslu, zemědělství, lesnictví a rybářství a obchodu, ubytování, dopravy a pohostinství.

Nominální HDP v 1. pololetí 2013 klesl o 0,8 %, přičemž úhrnná cenová hladina měřená deflátozem HDP vzrostla o 1,4 %. K meziročnímu zvýšení deflátoru HDP v daném období přispěly především růst deflátoru spotřeby domácností a zlepšení směnných relací.

Ukazatel reálného hrubého domácího důchodu (RHDD) vyjadřuje objem důchodů plynoucích do ekonomiky z realizace produkce, a tedy ve srovnání s HDP ve stálých cenách zohledňuje efekt změny směnných relací. Vzhledem k tomu, že se směnné relace v uvedeném období zlepšily, byl pokles RHDD ve srovnání s HDP menší o 0,9 p.b.

2.1. Poptávka

Hrubé domácí výdaje přispěly k poklesu HDP 2,5 p.b. zejména vlivem tvorby hrubého fixního kapitálu a změny zásob a cenností (po -1,3 p.b.).

Výdaje na konečnou spotřebu, které přispěly k růstu HDP o 0,1 p.b., byly negativně ovlivněny již uvedeným meziročním poklesem spotřeby domácností, naopak spotřeba vlády s růstem o 1,2 % tento negativní efekt mírně převážila, takže výdaje na konečnou spotřebu v 1. pololetí 2013 vzrostly o zanedbatelných 0,2 %. Z hlediska struktury spotřeby domácností v 1. i 2. čtvrtletí zaznamenaly růst výdaje na předměty dlouhodobé spotřeby. To by mohlo signalizovat jisté zmírnění tendence k úspornému chování domácností s vyššími příjmy. Mírně v 1. pololetí rovněž vzrostly výdaje na služby, avšak na druhé straně výdaje na předměty krátkodobé spotřeby zaznamenaly stejně jako v letech 2011 a 2012 pokles. To zřejmě poukazuje na nadále přetrvávající silnější rozpočtové omezení středně a především nízkopříjmových domácností.

Tvorba hrubého kapitálu přispěla k meziročnímu poklesu HDP o 2,7 p.b. Negativní efekt byl z hlediska struktury rovnoměrně rozložen mezi tvorbu hrubého fixního kapitálu a změnu zásob a cenností. V rámci tvorby hrubého fixního kapitálu došlo k poklesu investic do

ostatních budov a staveb, ostatních strojů a zařízení, do obydlí a do dopravních prostředků – tedy do všech klíčových složek fixního kapitálu. Zde se projevila jak přetrvávající vyšší míra ekonomické nejistoty, úvěrového omezení a slabá poptávka po konečné produkci, tak rovněž opatření v souvislosti s fiskální konsolidací.

Vývoj investic a ve značné míře i spotřeby domácností signalizoval, že oživení ekonomiky ve 2. čtvrtletí 2013 je na místě hodnotit jako velmi křehké. O stabilizaci bude možné hovořit až poté, kdy se zlepšení vnějšího prostředí začne promítat do domácí poptávky.

Tabulka č. 2: Výdaje na hrubý domácí produkt

		2011	2012					2013	
			rok	1Q	2Q	3Q	4Q	1Q	2Q
HDP, běžné ceny	<i>mld. Kč</i>	3823	3830	905	964	964	997	891	964
HDP, běžné ceny	<i>mzr. %</i>	0,9	0,2	2,0	0,1	-0,5	-0,7	-1,6	0,0
HDP, stálé ceny	<i>mzr. %</i>	1,8	-1,2	-0,1	-1,7	-1,7	-1,3	-3,0	-1,3
Konečná spotřeba	<i>mzr. %</i>	-0,4	-2,2	-2,0	-2,7	-2,2	-2,0	-0,4	0,8
domácností	<i>mzr. %</i>	0,5	-2,7	-1,8	-3,0	-2,8	-3,2	-1,1	0,5
vlády	<i>mzr. %</i>	-2,7	-1,2	-2,6	-2,2	-0,9	0,6	1,1	1,4
neziskových institucí	<i>mzr. %</i>	-0,2	1,3	1,9	-0,6	0,9	3,1	3,1	3,9
Tvorba hrubého kapitálu	<i>mzr. %</i>	0,8	-4,1	-3,9	-1,5	-10,6	0,2	-10,5	-12,5
fixního	<i>mzr. %</i>	0,4	-2,7	0,1	-1,0	-3,9	-5,4	-5,6	-6,0
Vývoz	<i>mzr. %</i>	9,5	4,0	7,3	2,3	3,4	3,1	-4,8	2,0
Dovoz	<i>mzr. %</i>	7,0	2,3	4,8	1,7	-0,5	3,1	-4,6	0,5

Pramen: ČSÚ

Čistý vývoz přispěl k růstu HDP v 1. pololetí 2013 ve výši 0,4 p.b. To bylo dáno výhradně pozitivním vývojem zahraničního obchodu v 2. čtvrtletí. Za celé 1. pololetí vývoz reálně klesl o 1,4 % a dovoz o 2,1 %. Z těchto dat lze odečíst jasně negativní vývoj exportu a importu v 1. čtvrtletí.

2.2. Nabídka

Zejména vlivem horšího stavu vnějšího okolí v 1. čtvrtletí a také slabé domácí poptávky v celém 1. pololetí 2013 HPH ve zpracovatelském průmyslu meziročně reálně klesla o 3,7 %. Negativní vývoj výkonu průmyslu se samozřejmě odrazil ve slabé poptávce po investicích do fyzického kapitálu. HPH ve stavebnictví v uvedeném období reálně klesla o 3,8 %, což bylo provázáno s nízkou úrovní investic do obydlí a ostatních budov a staveb. Významnější reálné poklesy lze pozorovat u odvětví obchodu, dopravy, ubytování a pohostinství či činnosti v oblasti nemovitostí. Zřejmě v důsledku dlouhé zimy a z ní plynoucích nepříznivých podmínek byl zaznamenán silný pokles HPH v zemědělství, lesnictví a rybolovu.

V 1. pololetí 2013 vzrostla zaměstnanost meziročně o 1,2 %, což při uvedeném poklesu HPH o 1,9 % znamená, že produktivita práce v celé ekonomice klesla o 3,0 %. Z pohledu tržních odvětví byl nejvyšší nárůst zaměstnanosti zaznamenán v odvětvích informačních a komunikačních činností, činností v oblasti nemovitostí a peněžnictví a pojišťovnictví. Z pohledu významných tržních odvětví došlo k růstu produktivity pouze v peněžnictví a pojišťovnictví. Naopak silně klesla produktivita v činnostech v oblasti nemovitostí, informačních a komunikačních činnostech a zpracovatelském průmyslu.

Tabulka č. 3: Produktivita práce a jednotkové náklady práce (podle národních účtů)

		2011	2012					2013	
			rok	1Q	2Q	3Q	4Q	1Q	2Q
HPH, běžné ceny	<i>mld. Kč</i>	3444	3436	818	867	863	888	805	867
HPH, běžné ceny	<i>mzr. %</i>	0,7	-0,3	2,0	-0,1	-1,2	-1,5	-1,6	0,0
HPH, stálé ceny	<i>mzr. %</i>	1,8	-1,0	0,7	-1,3	-1,7	-1,4	-2,6	-1,2
z toho zpracovatelský průmysl	<i>mzr. %</i>	8,6	-0,4	4,3	-1,4	-2,5	-1,7	-6,0	-1,5
Produktivita práce ¹⁾	<i>mzr. %</i>	1,8	-1,4	0,7	-1,6	-2,2	-2,2	-3,6	-2,4
z toho zpracovatelský průmysl	<i>mzr. %</i>	5,8	-0,1	4,8	-0,6	-2,1	-2,0	-7,1	-2,6
Nominální průměrná náhrada ²⁾	<i>mzr. %</i>	2,3	1,5	3,3	1,7	0,2	0,8	-2,4	-1,5
Jednotkové náklady práce ³⁾	<i>mzr. %</i>	0,5	2,9	2,6	3,4	2,4	3,0	1,3	1,0
z toho zpracovatelský průmysl	<i>mzr. %</i>	-2,4	2,9	0,7	3,9	3,7	3,2	5,7	2,6

Pramen: ČSÚ, propočet MF

Vysvětlivky:

1) Hrubá přidaná hodnota ve stálých cenách na jednoho zaměstnaného (fyzické osoby).

2) Objem náhrad zaměstnancům v běžných cenách na jednoho zaměstnance (fyzické osoby)

3) Poměr nominální průměrné náhrady a produktivity práce

Jednotkové náklady práce v 1. pololetí 2013 meziročně vzrostly o 1,1 %. Z pohledu tržních odvětví byl jejich růst tažen především odvětvími zpracovatelského průmyslu, činností v oblasti nemovitostí, informačních a komunikačních činností a zemědělství, lesnictví a rybolovu. Ačkoliv růst jednotkových nákladů ve zpracovatelském průmyslu může být varovným signálem ohrožení konkurenceschopnosti, s ohledem na minulý vývoj ukazatele lze předpokládat poměrně rychlou korekci. Vývoj reálných nákladů práce můžeme zachytit dynamikou náhrad zaměstnancům při zohlednění deflátoru HPH. V uvedeném období došlo v rámci tržních odvětví k významnějšímu růstu reálných náhrad zaměstnancům v informačních a komunikačních činnostech a činnostech v oblasti nemovitostí. Vzhledem k tomu, že u zpracovatelského průmyslu lze, jak jsme již uvedli, očekávat brzkou korekci a v ostatních případech se jedná o služby, nedomníváme se, že uvedený vývoj představuje riziko pro mezinárodní konkurenceschopnost.

Deflátor spotřeby domácností v 1. pololetí 2013 vzrostl o 1,0 %, což při růstu nominálních náhrad zaměstnancům resp. mezd a platů o 0,1 % představovalo z pohledu zaměstnanců rovněž pokles reálné náhrady a tlak na pokles reálného disponibilního důchodu.

2.3. Důchody

Pokles nominálního HDP v 1. pololetí 2013 meziročně o 0,8 % byl doprovázen růstem náhrad zaměstnancům o 0,1 % a poklesem hrubého provozního přebytku a smíšeného důchodu o 1,5 %.

Z hlediska podílů obou typů důchodů na HDP došlo v uvedeném období k mírnému růstu podílu náhrad zaměstnancům na HDP na 43,3 % a k poklesu podílu hrubého provozního přebytku a smíšeného důchodu na HDP na 47,3 % (oboje na základě klouzavých úhrnů, viz Graf č. 2). Podíl čistých daní na HDP stagnoval na 9,5 %.

Tabulka č. 4: Důchodová struktura hrubého domácího produktu

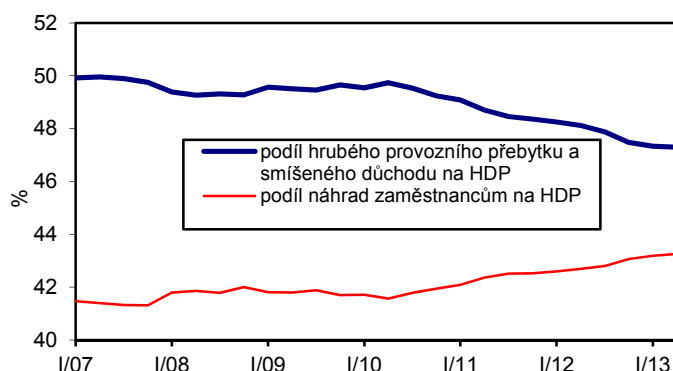
		2011	2012					2013	
			rok	1Q	2Q	3Q	4Q	1Q	2Q
HDP, běžné ceny	mld. Kč	3823	3830	905	964	964	997	891	964
Čisté daně	podíl %	9,1	9,5	8,8	9,7	10,6	8,7	8,9	9,6
Hrubý provozní přebytek a smíšený důchod	podíl %	48,4	47,5	47,1	48,1	47,5	47,2	46,5	47,9
Náhrady zaměstnancům	podíl %	42,5	43,1	44,0	42,2	41,9	44,1	44,5	42,5
zemědělství, lesnictví a rybářství	podíl %	0,9	0,9	0,8	0,9	1,0	1,0	0,9	0,9
průmysl	podíl %	12,9	13,2	13,6	13,1	12,7	13,4	13,7	13,2
z toho zpracovatelský průmysl	podíl %	11,4	11,6	12,0	11,6	11,3	11,7	12,1	11,7
stavebnictví	podíl %	2,7	2,6	2,4	2,5	2,7	2,7	2,3	2,4
obchod, ubytování, doprava a pohostinství	podíl %	8,8	8,8	9,0	8,6	8,7	8,9	9,1	8,6
informační a komunikační činnosti	podíl %	1,9	2,0	2,1	1,9	1,9	2,0	2,2	1,9
peněžnictví a pojišťovnictví	podíl %	1,5	1,6	1,8	1,5	1,4	1,7	1,6	1,5
činnost v oblasti nemovitostí	podíl %	0,4	0,4	0,5	0,4	0,4	0,5	0,5	0,5
profesní, vědecké, technické a administrativní činnosti	podíl %	3,1	3,2	3,2	3,2	3,1	3,4	3,3	3,2
veřejná správa a obrana, vzdělávání, zdravotní a sociální péče	podíl %	9,4	9,4	9,7	9,2	9,2	9,6	10,1	9,5
ostatní činnosti	podíl %	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9

Pramen: ČSÚ, propočet MF

Pozn.: Eventuální nepřesnosti v součtech vyplývají ze zaokrouhlení.

Dlouhodobě klesající podíl hrubého provozního přebytku a smíšeného důchodu korespondoval se slabou poptávkou po konečné produkci a klesající ziskovostí firem. Pokles hrubého provozního přebytku a smíšeného důchodu rovněž představoval omezení interních zdrojů firem pro investiční aktivitu. Jak již bylo uvedeno v předchozí části, mírný růst náhrad zaměstnancům ani zdaleka nekompenzoval růst deflátoru spotřeby domácností, takže i příjmy domácností v reálném vyjádření se z tohoto pohledu v uvedeném období snížily.

Graf č. 2: Podíly sumárních složek důchodů na HDP

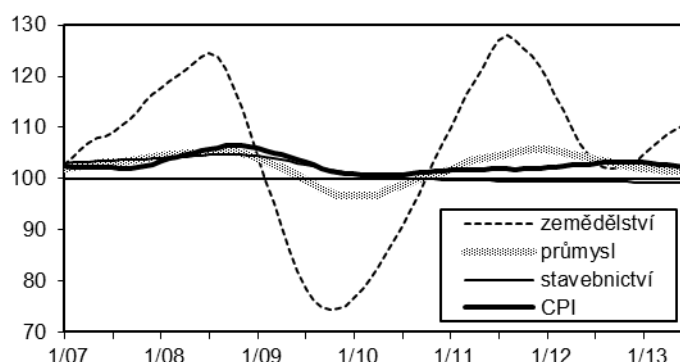
Pramen: ČSÚ, propočet MF, klouzavé úhrny

3. Cenový vývoj

Spotřebitelské ceny v 1. pololetí 2013 vykazovaly i přes zvýšení DPH jen mírný růst. Průměrný meziroční růst spotřebitelských cen činil 1,7 % při předstihu cen zboží proti cenám služeb. K meziroční inflaci nejvíce přispívaly oddíly potraviny a nealkoholické nápoje a bydlení. Inflace, tlumena slabou domácí ekonomickou aktivitou, byla dominantně určena administrativními opatřeními.

Ceny průmyslových výrobců se v 1. pololetí 2013 v průměru meziročně zvýšily o 0,9 %. Meziroční růst cen zemědělských výrobců v 1. pololetí byl tažen cenami rostlinných výrobků. Hladina cen zemědělských výrobků dosáhla nového historického maxima. Ceny tržních služeb a stavebních prací mírně klesly.

Graf č. 3: Spotřebitelské ceny a ceny výrobců

Pramen: ČSÚ, průměr hladiny cen za posledních 12 měsíců k průměru předchozích 12 měsíců

3.1. Spotřebitelské ceny

Spotřebitelské ceny vykazovaly v 1. pololetí 2013 i přes zvýšení DPH mírný meziroční růst, který v průměru činil 1,7 %, což je o 1,8 p.b. méně ve srovnání s 1. pololetím 2012. Průměrný příspěvek administrativních opatření³ k meziročnímu růstu spotřebitelských cen činil 1,5 p.b., což je o 1,1 p.b. méně než v 1. pololetí 2012. Tento rozdíl je dán jak menším dopadem zvýšení DPH na počátku roku 2013⁴ proti dopadu zvýšení DPH na počátku roku 2012, tak i menším růstem regulovaných cen. V červnu byly spotřebitelské ceny meziročně vyšší o 1,6 % při příspěvku administrativních opatření 1,3 %, ze kterého 0,8 p.b. připadalo na dopady změn nepřímých daní. Měnověpolitická inflace⁵, jež od února setrvala pod dolní mezí tolerančního pásma okolo inflačního cíle ČNB, podle propočtů ČNB v červnu činila 0,9 %. Inflace byla tlumena slabou domácí ekonomickou aktivitou a udržela si nákladový charakter.

Cena ropy Brent vyjádřená v USD sice nevykazovala v 1. pololetí 2013 zásadní výkyvy, přesto ve 2. čtvrtletí došlo k poklesu ceny na příznivější úroveň z relativně vysokých hodnot v 1. čtvrtletí. Česká koruna vůči USD byla naopak ve 2. čtvrtletí slabší než v 1. čtvrtletí, což tlumilo výkyvy korunové ceny ropy, která však setrvala na poměrně vysoké hladině. Loňské rekordní hodnoty korunové ceny ropy Brent a v návaznosti na ně rekordní ceny pohonných hmot ale překonány nebyly. Průměrná cena benzínu Natural 95 se ve srovnání se stejným obdobím předchozího roku snížila o 1,8 %, pokles ceny motorové nafty činil obdobných 1,9 %.

³ Změny maximálních cen, věcně usměrňovaných cen a ostatní necenová opatření (změna nepřímých daní).

⁴ Obě sazby DPH se zvýšily o 1,0 p.b. na 15 % a 21 %.

⁵ Bez primárních dopadů změn nepřímých daní.

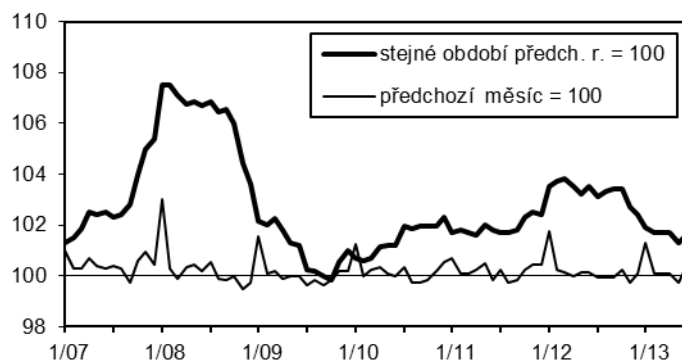
Tabulka č. 5: Index spotřebitelských cen

Oddíl č.		váha v koši ‰	červen 2012		červen 2013	
			sopr=100	příspevek k růstu p.b.	sopr=100	příspevek k růstu p.b.
	Úhrn	1000,0	103,5	3,5	101,6	1,6
1	Potraviny a nealkoholické nápoje	149,8	108,4	1,3	106,3	1,0
2	Alkoholické nápoje, tabák	96,0	102,7	0,3	103,3	0,3
3	Odívání a obuv	35,9	97,8	-0,1	98,6	-0,1
4	Bydlení, voda, energie, paliva	280,4	104,9	1,4	101,6	0,5
5	Bytové vybavení, zařízení domácnosti, opravy	58,0	98,8	-0,1	99,4	0,0
6	Zdraví	23,1	109,1	0,2	103,3	0,1
7	Doprava	105,0	102,4	0,3	99,6	0,0
8	Pošty a telekomunikace	36,1	98,4	-0,1	88,0	-0,4
9	Rekreace a kultura	90,4	100,1	0,0	100,0	0,0
10	Vzdělávání	7,8	102,2	0,0	101,4	0,0
11	Stravování a ubytování	48,6	104,3	0,2	101,8	0,1
12	Ostatní zboží a služby	69,0	101,7	0,1	102,2	0,1

Pramen: ČSÚ, stálé váhy roku 2010

Největším přispěvatelem k meziročnímu růstu spotřebitelských cen v červnu 2013 byl oddíl potraviny a nealkoholické nápoje, ve kterém rostly ceny ze všech oddílů nejrychleji. Následován byl oddílem bydlení, jehož příspěvek se v meziročním srovnání významně snížil, k čemuž mimo jiné přispělo květnové zlevnění zemního plynu. Růst úhrnné cenové hladiny byl nejvíce tlumen výrazným poklesem cen v oddíle pošty a telekomunikace, kde došlo ke snížení cen telefonických a telefaxových služeb.

Graf č. 4: Spotřebitelské ceny

Pramen: ČSÚ

V červnu 2013 ceny zboží úhrnem vzrostly o 2,1 % a ceny služeb o 0,8 %, což je u zboží o 1,7 p.b. a u služeb o 2,3 p.b. méně než v červnu 2012. Předstih růstu cen zboží před růstem cen služeb se s výjimkou března udržoval ve všech měsících 1. pololetí.

Klouzavá roční míra inflace se v 1. pololetí 2013 setrvale snižovala a v červnu dosáhla 2,3 %, což je o 0,5 p.b. méně než před rokem.

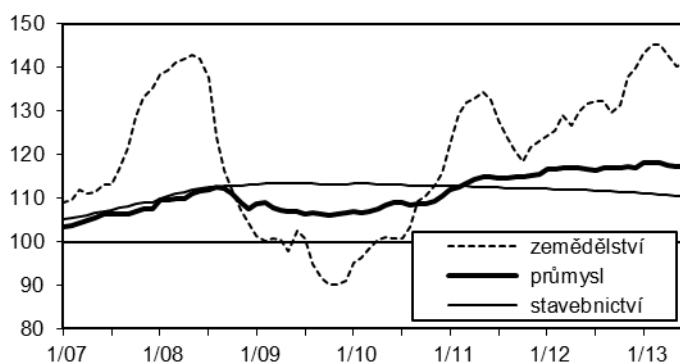
Také průměrná míra inflace měřená na bázi HICP⁶ v 1. pololetí 2013 klesala, a to až na červnových 2,4 %. V souhrnu za země EU byla v 1. pololetí nižší než v ČR a v červnu dosáhla 2,2 %.

3.2. Ceny výrobců

Ceny průmyslových výrobců v průměru za 1. pololetí 2013 meziročně vzrostly o 0,9 % (o 1,8 p.b. méně než ve stejném období roku 2012). Nejvíce se zvýšily ceny ve skupině zásobování vodou, naopak největší pokles cen byl zaznamenán ve skupině koks a rafinované ropné produkty. Jak ceny stavebních prací, tak i ceny tržních služeb zrychlily v 1. pololetí 2013 ve srovnání se stejným obdobím předchozího roku svůj pokles, který v průměru v obou případech činil 1,1 %. Dynamika cenového vývoje v zemědělství se svou kolísavostí i nadále značně odlišovala od ostatních cenových okruhů, přičemž přetrvaly také velké rozdíly mezi cenovými výkyvy v rostlinné a živočišné výrobě. V průměru za 1. pololetí 2013 ceny zemědělských výrobců meziročně vzrostly o 11,8 %. Taženy byly téměř výhradně cenami rostlinných výrobků (růst 22,1 %), ceny živočišných výrobků se zvýšily jen mírně (růst 1,1 %). Hladina cen zemědělských výrobců již v lednu překonala dosavadní historické maximum z května 2008, přičemž nové nejvyšší úrovně cen bylo dosaženo v únoru a březnu.

Ceny stavebních prací se v roce 2012 podobně jako v předchozích dvou letech mírně snížily. V průměru za celý rok zaznamenaly pokles o 0,7 %. Obdobné snížení vykázaly i ceny tržních služeb (pokles o 0,6 %). Dynamika cenového vývoje v zemědělství se svou kolísavostí i nadále značně odlišovala od ostatních cenových okruhů produkční sféry. Hladina cen zemědělských výrobců vykazovala v roce 2012 rostoucí trend, a v závěru roku se přiblížila historickému maximu z května 2008. Ceny zemědělských výrobců byly v průměru v roce 2012 v porovnání s rokem 2011 vyšší o 3,8 %, z toho ceny živočišných výrobků o 5,4 % a ceny rostlinných výrobků o 2,7 %.

Graf č. 5: Ceny výrobců (bazické indexy, průměr roku 2005=100)

Pramen: ČSÚ

4. Trh práce

Recese se na trhu práce promítla se zpožděním, v některých ukazatelích však byl její dopad na první pohled paradoxní. Změna mikroekonomického chování subjektů se projevila zvýšenou nabídkou práce a jejím úsporným využíváním. Zaměstnanost v pojetí VŠPS tak v době recese nad očekávání vzrostla díky vyššímu počtu krátkodobě pracujících osob. To vedlo ke snížení počtu odpracovaných hodin a promítlo se do dalšího reálného poklesu průměrné mzdy a produktivity.

⁶ Harmonizovaný index spotřebitelských cen.

Tabulka č. 6: Základní ukazatele trhu práce

		2011	2012					2013	
			rok	1Q	2Q	3Q	4Q	1Q	2Q
Zaměstnanost VŠPS ¹⁾	mzr. %	0,4	0,4	0,1	0,2	0,5	0,6	1,0	1,3
zaměstnanci VŠPS	mzr. %	0,0	-0,1	-0,6	-0,6	0,3	0,6	2,0	2,4
zaměstnanci evidenční ²⁾	mzr. %	-0,3	-0,7	-0,4	-0,8	-0,7	-0,7	-0,6	-1,2
Míra nezaměstnanosti (15-64 let)	%	7,4	7,0	7,2	6,8	7,0	7,2	7,5	6,8
Míra zaměstnanosti (15-64 let)	%	65,7	66,5	65,6	66,5	67,1	67,0	66,8	67,8
Míra ekonomické aktivity (15-64 let)	%	70,2	71,6	70,7	71,3	72,1	72,3	72,3	72,8
Průměrná mzda evidenční ²⁾	mzr. %	2,5	2,7	3,3	2,2	1,7	3,5	-0,4	1,2

Pramen: ČSÚ, MPSV

Vysvětlivky: 1) Zaměstnaný VŠPS pracoval v referenčním týdnu alespoň 1 hodinu.

Nezaměstnaný VŠPS nepracoval, práci aktivně hledal a byl schopen nastoupit do 14 dnů.

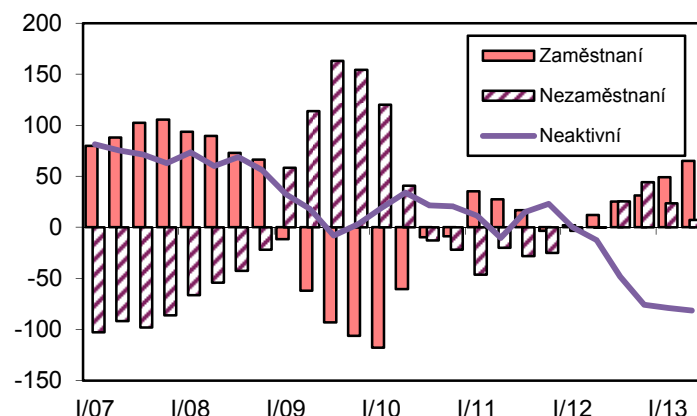
2) Zaměstnanci (přepočtené osoby) v pracovním poměru, včetně odhadu malých podniků.

4.1. Ekonomická aktivita

Z hlediska institucionálního motivoval směrem k růstu ekonomické aktivity postupně prodlužovaný posun hranice odchodu do starobního důchodu. Ve stávajícím nepříznivém období však patrně byla významnější motivací prioritou domácností v zajištění základních či jakýchkoliv dodatečných prostředků pro posílení jejich napjatých rozpočtů.

K nárůstu pracovní síly v počátku roku 2013 viditelně přispívala i vyšší pracovní aktivita dříve ekonomicky neaktivních osob. Jednalo se jak o perspektivní postupné zapojování matek s dětmi (které nejčastěji přijímaly práci na krátký úvazek), tak zřejmě i o příležitostnou výdělečnou činnost důchodců.

Graf č. 6: Ekonomická aktivita

Pramen: ČSÚ, VŠPS, mezioční přírůstky/úbytky v tis. osob

Míra ekonomické aktivity (podíl počtu zaměstnaných a nezaměstnaných v populaci daného věku) vzrostla v 1. pololetí 2013 v kategorii 15-64 let v průměru o 1,5 p.b. na 72,5 %. Vedle přírůstku pracovní síly k tomu přispíval postupný úbytek populace v tomto věkovém rozmezí, kdy přes hranici 65 let přecházejí početně nejsilnější poválečné ročníky a vstupují nejslabší populační ročníky.

Při pohledu na celkovou pracovní sílu, tedy u všech osob nad 15 let, došlo sice k nižšímu nárůstu míry ekonomické aktivity (o 0,9 p.b. a roční průměrná hodnota stoupla na 59,1 %), ale zde působil pouze faktor vstupu nejslabších populačních ročníků.

4.2. Zaměstnanost

Zaměstnanost podle VŠPS vzrostla meziročně v průměru za 1. pololetí 2013 o 57 tisíc osob na 4919 tisíc v jediném nebo hlavním zaměstnání. V období recese viditelně převládla preference udržení či získání zaměstnání před tlakem na růst mezd.

V členění podle sektorů se meziroční růst zaměstnanosti prosadil převážně v sektoru terciárním (růst v početně málo rozsáhlém sektoru primárním byl významně menší), v sekundárním sektoru počet pracovníků meziročně klesl.

Růst celkové zaměstnanosti byl ve struktuře zcela opačný než ve stejném období předchozího roku - výslednicí růstu počtu zaměstnanců (o 2,2 %) a poklesu počtu podnikatelů. Úbytek podnikatelů zde lze přičítat jak skutečnému ukončování živností v důsledku recese, tak možné změně popisu pracovního vztahu u „švarczaměstnanců“, bližšímu realitě.

Při hodnocení růstu zaměstnanosti, resp. počtu zaměstnanců, je však třeba brát v úvahu definici VŠPS. V tomto pojetí je za zaměstnance považován každý, kdo v referenčním týdnu vykonával nějakou práci za mzdu nebo plat a odměna mu byla vyplácena v penězích nebo naturáliích, bez ohledu na to, zda jeho pracovní aktivita měla trvalý či příležitostný charakter. Z Tabulka č. 6 je patrné, že evidenční počet osob v zaměstnanecké pracovní právní pozici, tedy stabilně zaměstnaných, nadále průběžně klesal a případná vyšší potřeba pracovníků byla řešena krátkodobou či nárazovou výpomocí osob mimo pracovní poměr.

Míra zaměstnanosti ve věku 15-64 let meziročně vzrostla v průměru o 1,3 p.b. na 67,3 %. Její hodnoty jsou srovnatelné s obdobím konjunktury, kdy se však vesměs jednalo o zaměstnanost na plný úvazek. I u tohoto poměrového ukazatele je třeba obdobně jako u míry ekonomické aktivity brát v úvahu pokles jmenovatele.

Nárůst míry zaměstnanosti u osob nad 15 let o 0,7 p.b. vedl k průměru 54,9 %.

4.3. Nezaměstnanost

Počet osob bez zaměstnání, práci hledajících a schopných okamžitě pracovat meziročně vzrostl podle VŠPS o 15 tisíc na 375 tisíc. Sezónně očištěná čtvrtletní data podle tohoto šetření vykazují, stejně jako u registrované nezaměstnanosti, mírný nárůst, který ve 2. čtvrtletí zpomalil.

V důsledku strukturálního nesouladu nabídky a poptávky na trhu práce vzrostl podíl dlouhodobě nezaměstnaných podle VŠPS ve 2. čtvrtletí 2013 na 44,3 %.

Míra nezaměstnanosti ve věku 15-64 let meziročně vzrostla o 0,2 p.b. na 7,2 %, výsledkem stejného nárůstu v kategorii nad 15 let byla úroveň 7,1 %.

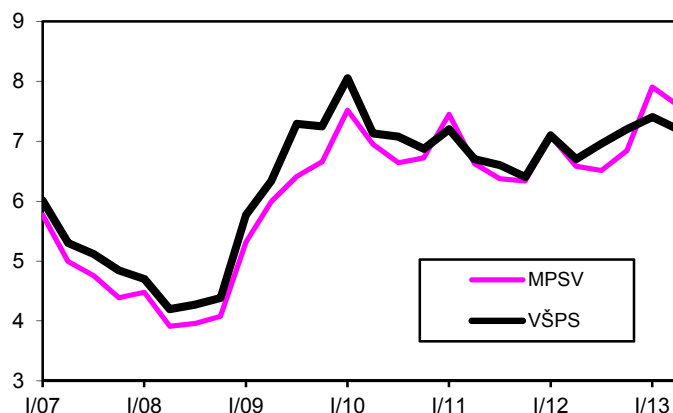
Průměrný počet nezaměstnaných registrovaných na úřadech práce v meziročním srovnání vzrostl o 58 tisíc na 570 tisíc.

Počet nahlášených volných míst byl v zásadě stejný jako ve stejném období předchozího roku (38 tisíc), takže na 1 volné místo připadalo 15 uchazečů, tj. o 2 více. Ve struktuře nabízených míst však nadále převažovala nekvalifikovaná a vzhledem ke strukturálnímu nesouladu nabídky a poptávky nadále klesaly počty umístěných uchazečů.

Príspevek v nezaměstnanosti pobíralo v přísnějších podmínkách pro jeho přiznání v průměru 22,3 % registrovaných uchazečů o zaměstnání, což je o 1,2 p.b. méně než v předchozím roce. Lze dovozovat, že motivací k registraci již pro širší okruh uchazečů než dříve není jen sama podpora nebo naděje na získání pracovního místa, ale při stagnaci či poklesu příjmů domácností se jedná o naplnění podmínky pro získání nároků na některé sociální dávky a úhradu zdravotního pojištění.

Následující graf dokládá, že úroveň míry nezaměstnanosti podle VŠPS a podílu nezaměstnaných na populaci podle MPSV (oboje 15-64 let) je sice vzhledem k definici rozdílná, základní tendence jejich vývoje jsou však obdobné.

Graf č. 7: Míra nezaměstnanosti VŠPS a podíl nezaměstnaných na populaci MPSV

Pramen: ČSÚ, MPSV, v %, průměr čtvrtletí

Nezaměstnanost oproti předchozímu roku v důsledku dopadů recese vzrostla obdobně jako ve většině evropských států. Míra nezaměstnanosti podle dat zpracovávaných Eurostatem pro mezinárodní srovnání však ČR nadále řadí k zemím s její nejnižší úrovní – podle dat za červen 2013 byla v ČR na úrovni 6,4 %, tj. o více než 4 p.b. pod úrovní průměru EU27.

4.4. Průměrná mzda

Vývoj průměrné mzdy byl vzhledem k legislativním změnám a nestandardnímu vývoji v 1. čtvrtletí jen obtížně srovnatelný s předchozím rokem. Celkové ekonomické situaci v zásadě odpovídal až zpomalený růst ve 2. čtvrtletí, kdy nominální hodnota průměrné mzdy dosáhla 24953 Kč (pololetí 24503 Kč, růst 0,4 %); počet zaměstnanců v tomto pojetí dále klesal.

Tabulka č. 7: Průměrná mzda

			2011	2012				2013	
				rok	1Q	2Q	3Q	4Q	1Q
Průměrná mzda celkem	nominálně	mzr. %	2,5	2,7	3,3	2,2	1,7	3,5	-0,4
	podnikatelská sféra	mzr. %	3,0	2,8	3,3	2,2	1,6	4,0	-0,5
	nepodnikatelská sféra	mzr. %	0,2	2,2	3,4	2,2	2,3	1,2	0,0
Průměrná mzda celkem	reálně (CPI)	mzr. %	0,6	-0,6	-0,4	-1,2	-1,5	0,7	-2,2
	podnikatelská sféra	mzr. %	1,1	-0,5	-0,4	-1,2	-1,6	1,2	-2,3
	nepodnikatelská sféra	mzr. %	-1,7	-1,1	-0,3	-1,2	-1,0	-1,6	0,4

Pramen: ČSÚ, Podniková evidence, přepočtené počty, včetně dopočtu malých podniků

Pokles nominální výše průměrné mzdy v 1. čtvrtletí byl převážně dopadem atypického vyplacení odměn vrcholovým pracovníkům v podnikatelské sféře ještě ve 4. čtvrtletí 2012. Tato „daňová optimalizace“ byla reakcí na oznámení o zrušení stropu u zdravotního pojistného a zavedení solidárního zvýšení daně z příjmů fyzických osob⁷. od ledna 2013 (daň 7 % z příjmu převyšujícího maximální výši vyměřovacího základu na sociální pojištění, tj. 1 242 432 korun).

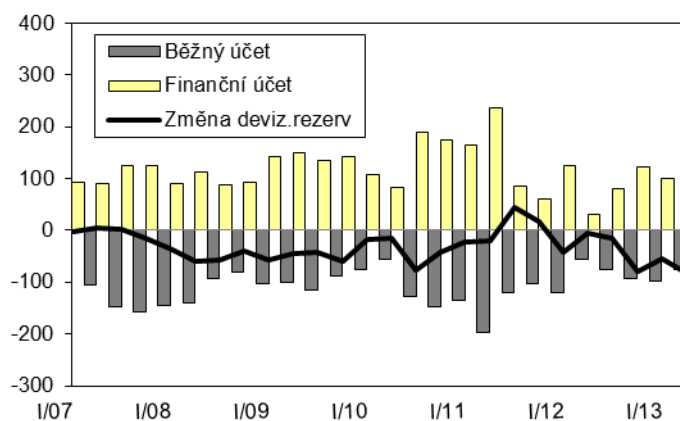
⁷ Od ledna 2013 daň 7 % z příjmu převyšujícího maximální výši vyměřovacího základu na sociální pojištění, tj. 1 242 432 korun.

Reálný pokles průměrné mzdy v nepodnikatelské sféře (trvající od 3. čtvrtletí 2010) se ve 2. čtvrtletí zastavil díky přírůstku ve vzdělávání a veřejné správě. Nejednalo se však o plošné zvýšení mezd, ale spíše o jednorázový vliv vyplacení odměn vybraným pracovníkům.

5. Platební bilance

Běžný účet platební bilance (BÚ) skončil v 1. pololetí 2013 aktivem ve výši 9 mld. Kč. V přebytku skončila výkonová bilance, tj. obchod se zbožím a službami i bilance běžných převodů. Deficitní byla pouze bilance výnosů. Malý přebytek vznikl na kapitálovém účtu, finanční účet byl přebytkový v rozsahu 23 mld. Kč.

Graf č. 8: Platební bilance

Pramen: ČNB, propočty MF, roční klouzavé úhrny, mld. Kč

5.1. Běžný účet

V ročním klouzavém úhrnu se vnější nerovnováha, vyjádřená poměrem salda BÚ k HDP, meziročně zhoršila z $-1,5\%$ na $-2,0\%$. Schodek běžného účtu v tomto rozsahu nezakládá rizika pro makroekonomické nerovnováhy.

Poměr bilance výnosů k HDP se zhoršil o 2,5 p.b. na $-8,1\%$. Poměr výkonové bilance k HDP byl lepší o 1,6 p.b. a dosáhl $6,0\%$.

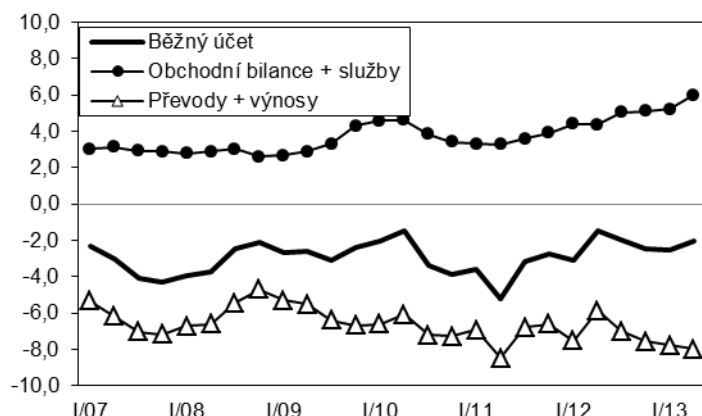
Přechod bilance běžného účtu z pasiva do aktiva s meziročním zlepšením o 18 mld. Kč v 1. pololetí 2013 souvisel především se zvýšením přebytku výkonové bilance. Zlepšila se rovněž bilance běžných převodů přechodem z pasiva do aktiva. Na druhou stranu meziročně vyšší byl schodek bilance výnosů.

Přebytek obchodní bilance⁸ dosáhl 111 mld. Kč, což znamenalo meziroční zlepšení o 25 mld. Kč. Výsledek byl dosažen při poklesu celkového obratu zahraničního obchodu se zbožím, když vývoz klesal pomaleji než dovoz.

Bilance služeb skončila přebytkem 33 mld. Kč, tj. o 7 mld. Kč meziročně více. Přerušila se tak dva a půl roku trvající tendence ke zhoršování salda. Vzhledem k výrazně rychlejšímu růstu vývozu tzv. ostatních služeb rostl celkový vývoz služeb rychleji než jejich dovoz. Na druhou stranu příjmy z cestovního ruchu a prodej dopravních služeb se zvyšovaly pomaleji než výdaje.

⁸ V cenách FOB v metodice platební bilance.

Graf č. 9: Poměr běžného účtu a jeho složek k HDP

Pramen: ČNB, propočty MF, v % na bázi ročního klouzavého úhrnu

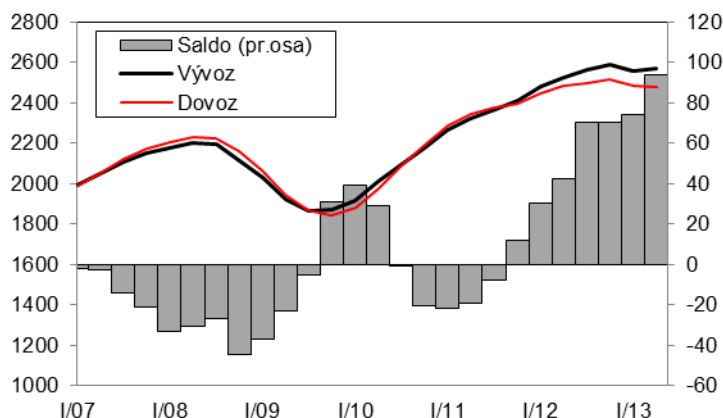
Schodek bilance výnosů, který je vedle obchodní bilance rozhodující pro výsledné saldo běžného účtu, se meziročně zvýšil o 20 mld. Kč na 138 mld. Kč. Vyšší byl odliv investičních výnosů především z přímých investic, mírně se zvýšil přebytek bilance náhrad zaměstnancům.

Bilance běžných převodů skončila přebytkem ve výši 3 mld. Kč. Proti 1. pololetí 2012 to znamenalo zlepšení o 5 mld. Kč. Výsledek ovlivnila především příznivější bilance čistých příjmů z rozpočtu EU.

5.1.1. Obchodní bilance podle ČSÚ (v metodice národního pojetí⁹)

Zhoršení vnějšího prostředí spolu se slabou domácí poptávkou se v posledních dvou letech promítlo do zpomalování růstu zahraničního obchodu, objem vývozu i dovozu pak v 1. čtvrtletí 2013 přešel poprvé od konce roku 2009 do poklesu. Ve 2. čtvrtletí došlo sice v nominálním vyjádření opět k nárůstu objemu vývozu, po kurzovém očištění však vývoz pouze stagnoval. Pokles dovozů souvisel zejména s nízkou domácí poptávkou, a to zejména investiční. Předstih indexu vývozu před dovozem se promítl do zvyšování přebytku obchodní bilance, který dosahoval rekordních hodnot.

Graf č. 10: Obchodní bilance – národní pojetí

Pramen: ČSÚ, propočty MF, roční klouzavé úhrny, mld. Kč

Za 1. pololetí 2013 klesl obrat českého zahraničního obchodu podle předběžných údajů ČSÚ o 2,2 % a dosáhl hodnoty 2527 mld. Kč, tj. o 56 mld. Kč meziročně méně. Vzhledem k většímu poklesu dovozu se přebytek obchodní bilance meziročně zvýšil o 24 mld. Kč na

⁹ Dodací podmínka vývozu FOB, dovozu CIF.

76 mld. Kč. Oslabení koruny znamenalo větší pokles obchodu vyjádřeného v eurech – vývozu o 3,3 % a dovozu o 5,2 %.

Vývoz se za celé 1. pololetí 2013 snížil o 1,2 %, což bylo ovlivněno především horšími výsledky nejvýznamnější komoditní třídy strojů a přepravních zařízení (SITC 7), která tvoří téměř polovinu vývozu. Vývoz strojírenského zboží se meziročně snížil o 3,6 %, nejvíc v položkách výpočetní techniky a silničních vozidel. Nižší byl i vývoz surových materiálů (SITC 2) a nerostných paliv (SITC 3). Na druhé straně z významnějších zbožových skupin meziročně vzrostl vývoz spotřebního zboží (SITC 8), chemikálií (SITC 5) a zemědělského a potravinářského zboží (SITC 0,1,4).

Tabulka č. 8: Komoditní struktura

Třídy SITC	Vývoz			Dovoz			Změna
	Index v %	Podíl (%)		Index v %	Podíl (%)		saldy v mld.
	2013/2012	1.pol.2012	1.pol.2013	2013/2012	1.pol.2012	1.pol.2013	2013/2012
Celkem	98,8	100,0	100,0	96,9	100,0	100,0	23,6
0 - Potraviny a živá zvířata	102,5	4,0	4,1	104,2	5,3	5,7	-1,5
1 - Nápoje a tabák	112,5	0,7	0,8	98,7	0,6	0,7	1,3
2 - Surové materiály (s výj. paliv)	96,0	3,3	3,2	99,0	3,2	3,3	-1,3
3 - Nerostná paliva a maziva	81,6	4,6	3,8	91,3	12,2	11,5	2,1
4 - Živočišné a rostlinné oleje	105,1	0,3	0,3	99,7	0,2	0,2	0,2
5 - Chemikálie	104,6	7,1	7,5	103,0	12,5	13,3	-0,5
6 - Tržní výrobky	100,5	20,5	20,9	98,5	20,7	21,1	5,3
7 - Stroje a přepravní zařízení	96,4	48,5	47,4	92,2	34,9	33,2	11,6
8 - Průmyslové výrobky	107,3	10,8	11,8	102,7	10,0	10,6	6,9
9 Komodity jinde nezařazené	163,9	0,1	0,2	146,2	0,3	0,4	-0,4

Pramen: ČSÚ

Objem dovozu za 1. pololetí 2013 klesl o 3,1 %. Nižší byl dovoz všech komoditních tříd kromě potravin, chemikálií a spotřebního zboží. Opět nejvýznamnější byl pokles dovozu zboží strojírenské třídy (SITC 7), představujícího jednu třetinu dovozu, a to především výpočetní techniky a dále silničních vozidel a zařízení k výrobě energie. Pokles dovozu paliv (SITC 3) byl dán především meziročně nižšími cenami ropy a zejména zemního plynu.

Z teritoriálního hlediska se český zahraniční obchod mírně diverzifikuje. Od roku 2005 se snížil podíl EU jako hlavního partnera na vývozu (v ročních úhrnech) o 4,8 p.b. (na 81,0 %) a dovozu o 5,7 p.b. (na 65,8 %). V této souvislosti se zvýšil objem obchodu s Ruskem, Čínou a ostatními rozvíjejícími se zeměmi. Největším obchodním partnerem zůstává Německo, jehož podíl na českém vývozu přesahuje 30 %, dovoz dosahuje téměř 25 %. Dalšími významnými partnery jsou Slovensko, Polsko, Francie, Rakousko a Spojené království. Podíl těchto šesti zemí představuje více než 60 % českého vývozu a necelou polovinu dovozu.

V metodice přeshraniční statistiky byl vývoz meziročně nižší o 1,8 % a dovoz o 3,8 %. Přebytek obchodní bilance dosáhl za 1. pololetí 190 mld. Kč, tj. o 114 mld. Kč více ve srovnání se saldem ZO v metodice národního pojetí.

5.2. Kapitálový účet

Kapitálový účet skončil v 1. pololetí 2013 přebytkem ve výši 0,5 mld. Kč přibližně stejně jako ve stejném období předchozího roku. Neopakoval se tak silný růst příjmů v 2. polovině roku 2012, který souvisel především s mimořádnými transfery prostředků z rozpočtu EU vykazovanými na kapitálovém účtu.

5.3. Finanční účet

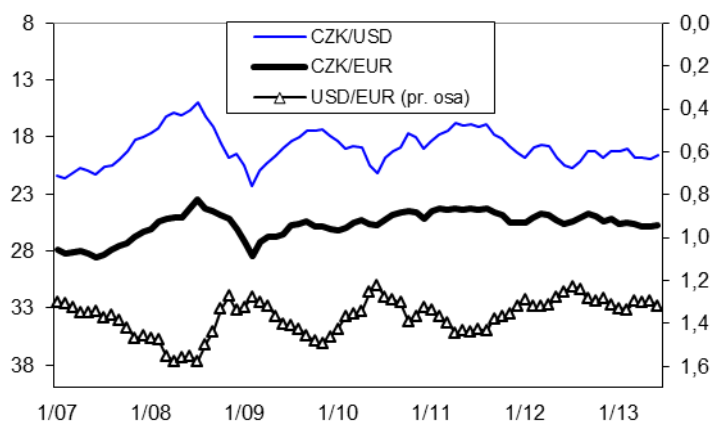
Na finančním účtu byl v 1. pololetí 2013 vykázán čistý příliv zdrojů ve výši 23 mld. Kč (o 2 mld. Kč meziročně více). Saldo přímých investic bylo kladné ve výši 37 mld. Kč (o 42 mld. Kč méně), z toho odhad salda reinvestovaného zisku činil 32 mld. Kč. Kladné bylo i saldo portfoliových investic ve výši 66 mld. Kč (o 26 mld. Kč více). Saldo finančních derivátů skončilo přebytkem téměř 2 mld. Kč (o cca 1 mld. Kč nižší). Saldo ostatních investic skončilo pasivem ve výši 81 mld. Kč (o 19 mld. Kč nižší).

Poměr salda finančního účtu k HDP se v ročním úhrnu zvýšil o 2,4 p.b na cca 3,2 %.

5.4. Měnové kurzy

Slabá růstová výkonnost české ekonomiky a záporný úrokový diferenciál vůči HMU vedly k tomu, že se v roce 2011 zastavil dlouhodobý trend k posilování směnného kurzu české koruny vůči euru. Po oslabení v roce 2012 (meziročně v průměru o 2,2 %) koruna dále oslabovala i od počátku roku 2013. K tomuto vývoji přispěly i slovní intervence ze strany ČNB, směřující k uvolnění měnových podmínek. Za 1. pololetí 2013 nominální směnný kurz koruny vůči euru meziročně oslabil v průměru o 2,1 %.

Graf č. 11: Nominální směnný kurz CZK vůči USD a EUR

Pramen: ČNB

K dolaru oslabila koruna za 1. pololetí 2013 v průměru o 0,7 % s poměrně malými fluktuacemi. Kurz měnového páru USD/EUR se pohyboval od počátku roku 2013 v rozpětí 1,34 – 1,30 USD/EUR.

5.5. Devizové rezervy

Stav devizových rezerv centrální banky k 30. červnu 2013 činil 865,7 mld. Kč, tj. 33,4 mld. EUR, což odpovídá objemu téměř čtyř měsíců dovozu zboží a služeb.

6. Měnový vývoj a finanční trh

6.1. Měnové agregáty, vklady a úvěry

6.1.1. Měnové agregáty (pasiva)

Měnové agregáty i přes negativní makroekonomický vývoj pokračovaly v 1. pololetí roku 2013 růstu. Růst peněžní zásoby (M2) dosáhl 4,3 %, což bylo však méně než ve stejném období roku 2012. Růst vysoce likvidních peněz (M1) se zvýšil na 8,3 % (proti 7,8 % v 1. pololetí roku 2012). Quasi peníze (rozdíl M2 a M1) navázaly na vývoj v 2. pololetí loňského roku a v 1. pololetí letošního roku zaznamenaly mírný pokles.

Celkové vklady (MFI)¹⁰ vzrostly v 1. polovině roku 2013 v průměru o 3,7 % (růst byl znatelně nižší než ve stejném období roku 2012), z toho vklady domácností se meziročně zvýšily o 3,8 % a vklady podniků o 3,3 % (výrazně méně oproti prvnímu pololetí 2012, kdy vzrostly o 9,7 %). Zpomalující se nárůst vkladů podniků však nelze v celkovém kontextu makroekonomické situace vnímat pozitivně.

6.1.2. Úvěry (aktiva)

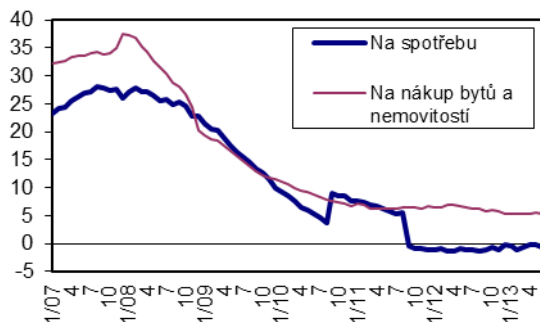
Poskytnuté úvěry podnikům a domácnostem (MFI) vzrostly v 1. pololetí roku 2013 o 2,8 % (oproti 4,5 % ve stejném období roku 2012).

Meziroční růst úvěrů domácnostem zpomalil z 5,3 % na 3,8 % a byl tažen zejména růstem úvěrů na byty a nemovitosti, které se i nadále zvýšily o 5,4 %. Úvěry na spotřebu naopak o 0,6 % klesly (podobně jako ve stejném období roku 2012). Další růst úvěrů domácnostem je determinován stagnací jejich disponibilních příjmů a přetrvávající nejistotou ohledně budoucího vývoje.

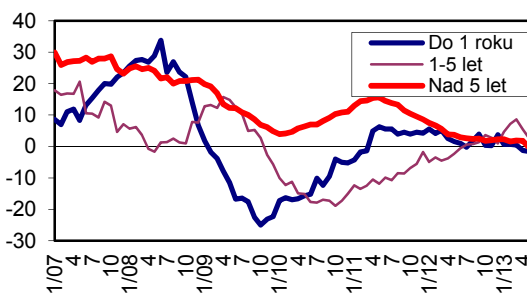
Úvěry podnikům též zpomalily růst z 2,8 % na 1,3 % (v květnu a v červnu byl zaznamenán dokonce meziroční pokles), což bylo dáno zejména opatrným chováním podniků vlivem dozívající ekonomické recese. Pokles růstu byl zaznamenán jak u dlouhodobých úvěrů investičního charakteru (nad 5 let), jejichž růst se snížil ze 4,7 % v první polovině roku 2012 na 1,3 %, což souvisí se značně utlumenou investiční aktivitou, tak u krátkodobých úvěrů do 1 roku, které zaznamenaly pokles o 0,5 % (oproti růstu o 2,8 % ve stejném období roku 2012). Úvěry se splatností 1 až 5 let však vzrostly o 4,9 % (oproti poklesu o 2,7 % v první polovině roku 2012), zde se nabízí domněnka, že firmy odkládaly investice dlouhodobějšího charakteru a realizovaly spíše investice obnovovací.

Čistý úvěr vládě dosáhl v červnu 317,7 mld. Kč (cca o 3,4 mld. méně než v červnu 2012) a představoval přibližně 12,9 % celkových domácích úvěrů.

Graf č. 12: Úvěry domácnostem (mzr.)¹¹

Graf č. 13: Úvěry nef.podnikům (mzr.)

Pramen: ČNB, % p. a.

Situace ohledně pohledávek se selháním (non-performing loans) byla i v první polovině roku 2013 navzdory pokračujícímu ekonomickému poklesu stabilizovaná. U domácností jejich podíl stagnoval, u nefinančních podniků se oproti konci roku 2012 mírně zvýšil, byl však stále nižší než ve stejném období předcházejícího roku. Podíl pohledávek se selháním na celkových úvěrech domácností v červnu 2013 dosáhl 5,2 % (stejně jako v prosinci 2012), u nefinančních podniků se mírně zvýšil ze 7,4 % v prosinci 2012 na 7,6 %. Absolutní objem úvěrů se selháním v červnu 2013 pro domácnosti a nefinanční podniky dosáhl 123,8 mld. Kč a proti stejnému období předchozího roku byl nepatrně nižší.

¹⁰ Měnové a finanční instituce.

¹¹ Jednorázový nárůst úvěrů domácnostem na spotřebu v září 2010 byl dán fúzí obchodní banky s nebankovním subjektem.

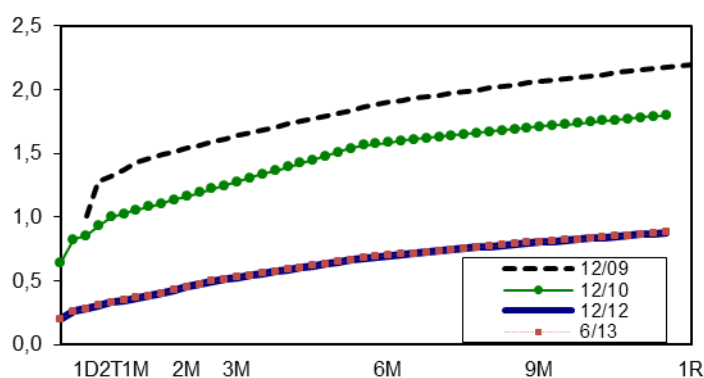
Poměr úvěrů a vkladů domácností a nefinančních podniků je relativně stabilní, v červnu 2013 dosáhl 77,8 % (o 0,3 p.b. více než ve stejném období předcházejícího roku).

6.2. Úrokové sazby

Úrokové sazby byly v první polovině roku 2013 nadále ovlivněny negativní makroekonomickou situací. ČNB ponechala sazbu pro dvoutýdenní repo operace na technickém minimu (podobně jako Fed), ECB snížila hlavní refinanční sazbu o 0,25 p.b. na 0,50 % v květnu (nová rekordně nízká hodnota).

Průměrná hodnota tříměsíční sazby PRIBOR se v souvislosti se stagnací sazeb ČNB setrvala na hodnotě 0,5 %. Spread vůči 2T repo sazbě se i nadále pohyboval v úzkém pásmu mezi 0,40 a 0,45 p.b. Výnosová křivka mezibankovních úrokových sazeb PRIBOR se posunula nepatrně dolů, její stabilita na delším konci svědčí o dobrém ukotvení inflačních očekávání.

Graf č. 14: Krátkodobá peněžní výnosová křivka

Pramen: ČNB, % p. a.

Další snížení bylo zaznamenáno i u klientských úrokových sazeb, bylo spíše než primárními úrokovými sazbami dáno slabou poptávkou po úvěrech. Průměrné úrokové sazby z celkových úvěrů nefinančním podnikům v červnu 2013 dosáhly 3,2 % (o 0,1 p.b. méně než v prosinci 2012), sazby z celkových úvěrů domácnostem se oproti konci minulého roku snížily o 0,2 p.b. na 6,1 %.

Podobně jako u úvěrů během 1. pololetí 2013 klesaly i úrokové sazby u vkladů. Sazby z celkových vkladů nefinančních podniků v červnu 2013 dosáhly 0,4 % (o 0,1 p.b. méně než v prosinci 2012), sazby z vkladů domácností 1,0 % (o 0,2 p.b. méně než v prosinci 2012). Rozpětí mezibankovních úrokových sazeb (měřeno 1R sazbou PRIBOR) a úrokových sazeb u vkladů a úvěrů domácnostem se mírně snižovalo, u úvěrů nefinančních podniků stagnovalo. V případě úvěrů nefinančním podnikům činilo v červnu 2013 toto rozpětí 2,4 p.b. (stejně jako v prosinci 2012), u úvěrů domácností 5,3 p.b. (o 0,1 p.b. méně).

Dluhopisový trh se i během první poloviny roku 2013 vyvíjel z pohledu českých dluhopisů i nadále velmi příznivě. Výnosy státních dluhopisů (5letých i 10letých) během první poloviny roku 2013 meziročně klesly a dosáhly svých nových historických minim. Rozpětí mezi výnosy 5letých a 10letých dluhopisů se nicméně oproti druhé polovině roku 2012 mírně zvýšilo. Rozpětí mezi výnosy českých a německých konvergenčních dluhopisů se snížilo z 82 b.b. v prosinci 2012 na 61 b.b. v červnu 2013.

Graf č. 15: Výnosy státních dluhopisů

Pramen: ČNB, % p. a.

Akciový trh byl charakteristický poměrně kontinuálním poklesem během celého prvního pololetí. Index PX na BCCP k 30. červnu dosáhl 878,3 bodů (o 15,4 % méně oproti konci prosince 2012), což znamenalo nesoulad s vývojem většiny světových akciových indexů. Během první poloviny roku 2013 dosáhl objem realizovaných akciových obchodů 87,2 mld. Kč, což představovalo v meziročním srovnání výrazný 35% pokles (pokračování trendu). Vývoj dluhových cenných papírů již nebyl během roku 2013 BCPP sledován.

7. Veřejné rozpočty

7.1. Vývoj hospodaření veřejných rozpočtů (metodika GFS 2001)

V roce 2013 lze očekávat pozitivnější celkový výsledek vývoje hospodaření veřejných rozpočtů než v roce předchozím. Deficit veřejných rozpočtů se meziročně sníží o 16,8 mld. Kč, tj. o 0,4 p.b. na 2,0 % HDP a bude činit 76,1 mld. Kč. Ukazatel používaný jako základní indikátor pro fiskální cílení se naopak meziročně o 1,9 mld. Kč zhorší na 107,5 mld. Kč, což odpovídá zvýšení o cca 0,1 p.b. na 2,8 % HDP. Fiskální cíl stanovený v Dokumentaci k návrhu zákona o státním rozpočtu České republiky na rok 2013 tak bude dodržen. Po výrazném nárůstu tohoto ukazatele v roce 2009 v důsledku negativního ekonomického růstu dochází k jeho stabilizaci (viz Tabulka č. 9).

Za zhoršením výsledků veřejných rozpočtů oproti předpokladům v rozpočtové dokumentaci pro rok 2013 stojí především snížení očekávaného kladného salda Národního fondu o 59,4 mld. Kč na 3,3 mld. Kč. Národní fond v predikci ze srpna 2012 předpokládal vyšší příjmy z Evropské unie než jejich převod do státního rozpočtu.

Tabulka č. 9: Vývoj veřejných rozpočtů v % HDP

	2010	2011	2012	2013 předběžná skutečnost
PŘÍJMY	37,5	37,4	39,1	40,8
VÝDAJE	42,3	41,9	41,5	42,8
SALDO	-4,7	-4,5	-2,4	-2,0
SALDO pro fiskální cílení	-4,0	-3,4	-2,8	-2,8
Hrubý veřejný konsolidovaný dluh ke konci roku	37,6	40,9	46,0	46,6

Pramen: MF

Nejvyšší podíl na celkovém deficitu veřejných rozpočtů si standardně udržuje státní rozpočet, jehož hospodaření se meziročně zlepšilo o 39,6 mld. Kč. Také zdravotní pojišťovny pokračují ve schodkovém hospodaření, tentokrát ve výši 2,3 mld. Kč, nicméně v meziročním porovnání

nižším o 3,7 mld. Kč. Naopak kladné saldo zaznamenají opět místní rozpočty, v roce 2013 dokonce ve výši 6,5 mld. Kč. U mimorozpočtových fondů se schodek meziročně prohloubí o 5,4 mld. Kč na 8,4 mld. Kč. Stejně jako v předchozích letech se nadále projevuje nedostatek jejich vlastních příjmů a dotační závislost je patrná zejména u Státního fondu dopravní infrastruktury. Výdajové programy fondů jsou již nastaveny, ale většina z nich nemá v současnosti dostatečné zdroje na realizaci své činnosti.

Po 4 letech se v roce 2013 předpokládá obnovení růstu výdajů, který nicméně s hodnotou 2,2 % nepřevýší růst příjmů, který bude činit 3,5 %. Vývoj deficitů veřejných rozpočtů je patrný z výše uvedené tabulky (viz Tabulka č. 9).

Schválená opatření na příjmové straně povedou k dalšímu meziročnímu růstu příjmů. Ve srovnání s rokem 2012 dojde k mírnému zvýšení podílu celkových příjmů na HDP o 1,7 p.b. na 40,8 %. Objem celkových daňových příjmů (vč. sociálních příspěvků) opět meziročně vzroste, a to o 1,5 %. Konsolidovaná daňová kvóta se zvýší o 0,8 p.b. a bude činit 33,9 % HDP. Porovnání očekávaných celkových daňových příjmů (vč. příspěvků na sociální zabezpečení) s rozpočtovou dokumentací nevychází nejpříznivěji; k jejich nenaplnění by mělo dojít o 20,2 mld. Kč, přičemž vyšší očekávané inkaso zaznamená pouze daň z přidané hodnoty (o 0,6 mld. Kč). Naopak nižší se očekává inkaso daně z příjmů fyzických osob (o 5,6 mld. Kč), daně z příjmů právnických osob (o 3,0 mld. Kč), spotřebních daní (o 4,3 mld. Kč) a pojistného na sociální zabezpečení (o 7,7 mld. Kč).

Podíl výdajů na HDP se ve srovnání s předchozím rokem zvýší o 1,3 p.b. a dosáhne 42,8 % HDP. V jejich struktuře dochází na rozdíl od předchozích let k viditelnějším posunům. Výdaje veřejných rozpočtů by se s výjimkou nákladů na obsluhu dluhu, sociálních dávek a položky nákupy zboží a služeb měly vyvíjet méně příznivě, než předpokládal schválený rozpočet.

Rozhodující část výdajů je realizována prostřednictvím dotací a ostatních běžných transferů (vč. sociálních dávek), ty se meziročně zvýší o 1,7 %. Samotné sociální dávky, které tvoří 43,9 % celkových výdajů, meziročně zaznamenají růst o 1,3 %, a to i přes vyšší zálohu České poště z prosince 2012, což mělo za následek nižší výdaje ze státního rozpočtu na počátku roku 2013. Jedná se především o mandatorní výdaje realizované státním rozpočtem. V jejich rámci představují nejvýznamnější podíl dávky důchodového pojištění, které tvoří cca 2/3 celkových sociálních dávek. Jejich objem se vzhledem k vysoké citlivosti na demografický vývoj pravděpodobně v budoucnu nepodaří stabilizovat bez realizace řadu let zmiňované, ale dosud razantně nezrealizované komplexní důchodové reformy. V minulosti založená nezdravá tendence růstu těchto výdajů má na hospodaření veřejných rozpočtů negativní dopad, neboť jsou vytěsňovány ostatní veřejné výdaje, které mohou mít produktivnější formu, a tím dochází k zužování manévrovacího prostoru pro diskreční fiskální politiku. V souvislosti s deficitním hospodařením veřejných rozpočtů v předchozích letech také zcela logicky dochází k nárůstu výdajů dluhové služby (v roce 2013 meziročně o rekordních 29,6 %, tj. v absolutním vyjádření o 13,2 mld. Kč).

V roce 2013 lze meziročně očekávat zvýšení výdajů na nákup fixních aktiv o 4,1 %. Po 4 letech se tak obnoví růst zdrojů na pořízení dlouhodobého majetku. Jejich převážná část bude realizována územními samosprávnými celky a státním rozpočtem.

Předpokládá se, že výdaje na mzdy a platy ve státní správě se změní jen minimálně.

Podíl čistého peněžního toku z provozní činnosti na HDP se ve srovnání s rokem 2012 zlepší o 0,6 p.b. a dosáhne kladných 0,1 % HDP. Dalším ukazatelem používaným pro hodnocení fiskální politiky je saldo primární bilance, které se meziročně zlepší o 0,8 p.b. a v roce 2013 dosáhne výše -0,5 % HDP.

Schodek státního rozpočtu byl rozpočtován ve výši 100,6 mld. Kč; podle aktuálních odhadů dosáhne úrovně 63,1 mld. Kč, tedy o 37,5 mld. Kč méně, než činil původní předpoklad. Takto upravený deficit státního rozpočtu není metodicky shodný s deficitem prezentovaným v ostatních částech tohoto dokumentu, neboť z jeho výše je vyloučen vliv finančních operací (poskytování a splácení půjček, nákup a prodej majetkových účastí).

Ve srovnání s rozpočtovou dokumentací lze u státního rozpočtu očekávat výrazně nižší příjmy z prodejů realizovaných na tržním principu a snížení příspěvků na sociální zabezpečení zaměstnavatelů a příjmových a spotřebních daní. Očekávané výdaje státního rozpočtu by oproti rozpočtované výši měly být nižší o 12,0 mld. Kč, po zahrnutí transakcí Národního fondu a Fondu privatizace nižší o 8,0 mld. Kč. Méně by se mělo vydat především na obsluhu státního dluhu a také za sociální dávky a nákupy zboží a služeb. Naopak porostou dotace jednotkám vládního sektoru a běžné transfery veřejným nefinančním společnostem, tj. zejména příspěvkovým organizacím. I přes poměrně výraznou snahu redukovat celkový objem výdajů veřejných rozpočtů v minulých letech existuje i nadále prostor pro jejich systematickou restrukturalizaci a zefektivnění; jejich momentální růst se zdá být odrazem snah o ekonomické oživení a zvýšení investičních aktivit.

Také ostatní subjekty veřejných rozpočtů s výjimkou územních samosprávných celků dosáhnou podle aktuálních odhadů proti původním předpokladům horšího výsledku hospodaření - mimorozpočtové fondy celkově o 4,5 mld. Kč, Fond privatizace o 4,7 mld. Kč a veřejné zdravotní pojišťovny o 2,6 mld. Kč.

7.2. Dluh veřejných rozpočtů

Úroveň dluhu veřejných rozpočtů trvale narůstá, jeho výši ke konci roku 2013 odhadujeme na 1 768,8 mld. Kč – tedy 46,6 % HDP. V roce 2013 dochází k meziročnímu zpomalení dynamiky jeho růstu o 12,0 p.b. na pouhých 0,5 %. Nicméně tento pokles nelze přeceňovat, neboť došlo k vyčerpání v minulých letech vytvořené rezervy v podobě emise dluhopisů nad rámec potřeby krytí schodku státního rozpočtu.

Dluh veřejných rozpočtů je generován především deficitem státního rozpočtu, a proto má státní dluh v jeho struktuře nejvyšší váhu. Ten roste obvykle rychleji než celkový dluh, nicméně v roce 2013 tomu bude naopak a tempo jeho růstu se očekává ve výši 0,3 %. Ani tuto hodnotu nelze z logicky stejných důvodů zveličovat. Z hlediska váhy se po státním dluhu na celkovém zadlužení nejvíce podílejí územní samosprávné celky. Očekávaný dluh státních fondů bude i v roce 2013 relativně zanedbatelný, zadlužený zůstává pouze Státní fond životního prostředí. Zdravotní pojišťovny k celkovému zadlužení nijak nepřispívají a jejich závazky vůči zdravotnickým zařízením nejsou součástí dluhu.

Z hlediska mezinárodního srovnání stále ještě není úroveň veřejného dluhu ČR nikterak vysoká, nicméně nebezpečím je již několik let trvající vysoká dynamika jeho růstu a také skutečnost, že byl tento růst v minulosti značně zpomalován inkasem privatizačních příjmů. Jejich vliv je v současné době téměř zanedbatelný a dosažená výše deficitu má těsnější vliv na růst dluhu. Náklady dluhové služby v dlouhodobém horizontu rostou a zůstávají trvalou zátěží výdajové strany. Proto je jediným možným řešením zmírnění růstu deficitů veřejných rozpočtů, které dluh generují, v lepším případě pak trvalé dosahování přebytků primární bilance.

Očekávané výsledky hospodaření jednotlivých subjektů veřejných rozpočtů a vývoj jejich dluhu budou podrobněji popsány v sešitu Hospodaření veřejných rozpočtů, který je součástí Dokumentace k návrhu zákona o státním rozpočtu České republiky na rok 2014.

Metodický box

Používané metodiky veřejných rozpočtů

1) Veřejné finance lze sledovat z více úhlů pohledu. **Pro účely plnění tzv. maastrichtských kritérií jsou údaje vykazovány na akruálním principu (metodika ESA 95).** Tento systém zachycuje příjmy a výdaje na základě nároků; to je v okamžiku, kdy se ekonomická hodnota vytváří, transformuje nebo zaniká nebo když pohledávky a závazky vznikají, přeměňují se nebo zanikají. Tím zohledňuje hospodaření vlády z hlediska dlouhodobé perspektivy. Nepodává ovšem informaci o likviditě systému veřejných rozpočtů. Metodika ESA 95 je používána zejména v dokumentech předkládaných EU. Saldo v této metodice je využíváno pro hodnocení fiskální disciplíny členských států EU. V této metodice jsou rovněž sestavovány fiskální cíle uvedené v Konvergenčním programu ČR.

2) **Údaje v této zprávě jsou prezentovány v metodice peněžních toků**, která má přímou vazbu na schvalovaný státní rozpočet, rozpočty státních fondů a ostatních subjektů veřejných rozpočtů. Operace běžného roku jsou sledovány na hotovostním principu, tedy v okamžiku, kdy jednotlivé subjekty realizují související peněžní tok. Příjmy a výdaje jsou zaznamenány na základě provedené platby, nikoliv na základě vzniku pohledávky, resp. závazku. Prostřednictvím této metodiky jsou sledovány vládní příjmy, výdaje, financování salda hospodaření a s tím související změna dluhu. Je také používána v rozpočtových dokumentech, protože je blízká národní metodice sledování příjmů a výdajů.

Celkové saldo veřejných rozpočtů (rozdíl celkových příjmů a výdajů z nefinančních operací) slouží pro hodnocení rozpočtové politiky se zaměřením na její dopady na finanční trhy a jejich stabilitu. Na rozdíl od metodiky ESA 95 podává informaci o likviditě veřejných rozpočtů. Příjmy ani výdaje nezahrnují operace pohybu, tj. přírůstek nebo úbytek finančního majetku, kdy se pouze mění jedna forma finančního majetku na jinou.

Saldo pro fiskální cílení představuje celkové saldo v metodice peněžních toků očištěné o dotace transformačním institucím. Vyloučen je také vliv EU prostředků (vč. operací Národního fondu), které by výsledky daného roku zkreslovaly o časový nesoulad mezi přijetím plateb z EU a jejich realizací. Cílem je očistit saldo o operace, které jsou jednorázového nebo dočasného charakteru (např. úhrada transformačních nákladů). Tento ukazatel je shodný s ukazatelem používaným v návrhu střednědobého výhledu státního rozpočtu.

Pro názornější pochopení obou metodik je možné nalézt paralelu mezi účetnictvím státu a klasickým podnikovým účetnictvím. Zatímco metodika peněžních toků poskytuje v podstatě obdobné informace jako daňová evidence podnikatele, ESA 95 poskytuje informace dostupné z jeho podvojného účetnictví. Pouze na základě kompletní informace z účetních výkazů, tedy rozvahy, výkazu zisku a ztráty a cash-flow, které jsou v různých modifikacích výsledkem účetnictví každého podnikatelského subjektu, lze posoudit zdraví podniku nebo naopak nalézt jeho slabá místa. Rovněž pro stát je znalost těchto informací nutností, což současně vysvětluje důležitost analýzy dat v obou metodikách.